

Autorius ir jo(-s) kontekstas	Kūrinys ir svarbiausi epizodai
<p>Viljamas Šekspyras (Renesansas, XVII a. prad.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anglų rašytojas ir poetas, sonetų kūrėjas, vienas žymiausių dramaturgų pasaulyje. • Londone pastatė "Gaublio" teatrą. 	<p>Drama „Hamletas“</p>
<p>Jonas Radvanas (Renesansas, XVI a. pab., evangelikas reformatas, poetas)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rašytojas puikiai išmanė Antiką, buvo be galo talentingas ir išsilavinęs, mokėjo lotynų kalbą; • Vykdydamas užsakymą, poema turėjo išaukštinti Lietuvą (tuomet Lietuva nebuvo gerai žinoma ir gerbiama Europoje, karinės pergalės ir didvyriški žygiai nebuvo deramai įamžinti, piktavaliai pradėjo šmeižti Lietuvą, norėta, kad būsimos kartos turėtų kuo didžiulotis); • „Radviliada“ buvo išspausdinta 1592 m. (XVI a. pab.) Vilniuje; • Radvanas įamžino protestantų globėjo Lietuvoje Mikalojaus Radvilo Rudojo atminimą literatūros paminklu. 	<p>Poema, Herojinis epas „Radviliada“ <i>Lietuvos vaizdo aprašymas (gamtos, gyvūnijų vaizdavimas, istorijos detalės, akcentuojami žmonės)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lietuva yra pristatoma kaip žemdirbių ir karių kraštas. Kūrinyje vaizduojami išskirtiniai miškai suteikia didybę, poetas aukština Lietuvos gamtą. Giriose gyvena didingi, stambūs, karališki žvėrys (elniai, briedžiai, stumbrai, lūšys). Radvanas piešia Boristenio upę, kurios Lietuvoje iš tiesų nebuvo, išskiria Nemuną. Yra minimi daugelis Lietuvos valdovų, kunigaikščių (Mindaugas, Gediminas, Algirdas, Kęstutis, Radvila). Poemoje kalbama ir apie Palemono žygį. <p><i>Radvilos Rudojo paveikslas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalbama apie tėvus, tėvas lietuvis, o motina kilusi iš garsios lenkų šeimos. Dar negimus Radvilai, žmonės kalbėjo, kad į pasaulį ateis žmogus, kuris tėvynės garbę išaukštins iki pat žvaigždžių. Radvilą auklėja mokytojas Mūsajus, kuris yra simbolinė figūra. Jis moko dvasinės išminties, kad nereikia prisirišti prie daiktų, suformuoja garbės sampratą. <p><i>Radvilos Rudojo skydo aprašymas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Skyde vaizduojama istorija, kuri lyg kartu su Radvila žengia į mūšį (galima lyginti su Achilu). Skydo aprašyme minimi Libonai, Palemono mitas, Mindaugo laikai, Vytenis ir Lašeko mūšis, Gedimino sapnas, Kazimieras, Gedimino žygis į Prūsiją, santykiai su totoriais, Algirdas ir Kęstutis, mūšiai su kryžiuočiais, Jogailos sąjunga su lenkais, Vytauto kovos, Oršos mūšis. <p><i>Mikalojaus Radvilos Rudojo sapnas Ulos mūšio išvakarėse</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sapne Vytautas kreipiasi į Radvilą Rudą dėl nykstančios ir abejingos tautos nuosmukio. Anot Vytauto, tautiečiai neįvertina protėvių narsių kovų už tėvynės vientisumą, leidžia užkariautas valdas prijungti priešininkams. <p><i>Paskutiniai Radvilos žodžiai</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Radvila nori viso ko geriausio tėvynei, kreipiasi į Dievą: „Tik, Visagali, prašau: pagailėjęs lietuvių, galingai/ Lietuvai dar dovanok ir skeptrą, ir garbę, ir šlovę!“
<p>Kristijonas Donelaitis (Apšvieta, XVIII a. pab., poetas)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yra laikomas lietuvių Homeru, grožinės lietuvių literatūros tėvu; • Donelaičio gyvenimo metu Rytų Prūsijoje siaubė Maras, vyko kolonizacija, tarp senųjų krašto gyventojų ir atkeliavusiųjų 	<p>Epinė didaktinė poema „Metai“</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Pirmasis grožinės lietuvių literatūros kūrinys. <p><i>Pavasario linksmybės (pradžią)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pavasaris yra gaivališkas ir chaotiškas gyvybės proveržis. Gyvybė yra didžiausia vertybė, todėl visiems yra linksma tartum be priežasties. Pakilią nuotaiką kuria vaizduojamas gamtos pabudimo peizažas. Saulelė didingai pasirodo, suteikdama pasauliui energijos, apdovanodama šviesa, sniegas po truputį nyksta, iš žiemos miego pabudusios žolelės kalasi, sužaliuoja „Krūmai su

<p>brendo nesantaika;</p> <ul style="list-style-type: none"> • K. Donelaitis gimė Lazdynėlių kaime; • Studijuodamas Karaliaučiaus universitete rengėsi ne tik pastoriaus, bet ir poeto darbui. Mokėsi teologijos, klasikinių kalbų, lankė lietuvių kalbos seminarą, gerai susipažino su antikinė literatūra; • Buvo paskirtas Stalupėnų mokyklos muzikos mokytoju, vėliau tapo šios mokyklos vadovu; • Vėliau paskirtas Tolminkiemio parapijos pastoriumi; • K. Donelaitis mėgo dirbti laikrodžius, šlifuoti stiklus, buvo sukonstravęs fortepijoną. Rašytojas pastatė bažnyčią, mokyklą, pastorių našlių namus, rūpinosi savo sodu. 	<p>šilais“.</p> <p><i>Gandrų epizodas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaizduojama gandrų šeimyna yra tobulos gyvensenos įprasminimas. Gandrai parskridę iš tolimų kraštų pirmiausia draugiškai pasisveikina, išreiškia džiaugsmą, kad pavyko pasiekti namus. Paukščiai, radę suniokotus namus, situacijos nedramatizuoja, o imasi darbo. Racionaliai pasiskirsto darbus: vyras gabena „statybines medžiagas“, o žmona lopo vidų. Šeima nuskrenda į pelkes ir pasigauna varlių, rupūžių ir dėkoja Dievui už galimybę gyventi. <p><i>Lakštingalos epizodas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lakštingala tampa tobulos gyvensenos pavyzdžiu. Ji turi išskirtinį talentą giedoti, yra kukli ir garbina Dievą. Ponaitis Diksas yra šio paukščio priešprieša (išdidus, pasipūtęs, negalvotas, niekina Dievą), o būras Krizas – artimas lakštingalai (paprastas, gerbia Dievą, atsidavęs darbui). <p><i>Pasakojimas apie apsirijusį poną</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Džiaugtis gyvenimu yra didžiausia vertybė, gali neigti tik išsigimęs, išponėjęs žmogus. Toks vaizduojamas veikėjas yra „didčpilvis“ ponas. Epizode pabrėžiama, kad saiko neturėjimas yra didelė nuodėmė. Ponas godžiai persivalgo ir iš to skausmo krenta po stalą. Godumas – beribis, siekdamas pinigų ponas nuverčia visą maistą. Jį ėdančių šunų vaizdas tapatina žmogų su gyvuliu. Netverdamas skausmo ponas imasi peilio, noras save nužudyti – baisiausia nuodėmė. <p><i>Slunkiaus monologas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Savo tingėjimą Slunkius pateisina dviem argumentais. Jis tvirtina, kad laiko dar yra, gyvenimo ratas sukasi, o niekas nesikeičia. Žmogaus gyvenimas yra palyginamas su arklio, kuris yra lėtas, susenęs, bet savo naštą nuneša toliau nei skubantis. Kalbėdamas apie smalininką Slunkius pabrėžia, jog žmogus netgi privalo dirbti darbą lėtai, kad galėtų gauti daugiau pinigų. Taip pat Slunkius pamini, kad reikia imti pavyzdį iš šeimos, jo tėvai visus darbus dirbė neskubėdami. <p><i>Mėšlavežio epizodas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Epizodą sudaro dvi dalys. Pirmojoje piešiamas dinamiškas, skubančių baudžiauninkų vaizdas, kurį sukuria emociingi, ekspresyvūs veiksmažodžiai. Akcentuojama atsinaujinimo prasmė: vyrai pasidarė naujus kablius, vežimus, apavą. Antrojoje dalyje paaiškinama, tokia būrų laikysena. Visi baudžiauninkai renkasi dirbti į jau mirusio malonaus pono ūkį. Būtinybės dirbti jausmas yra siejamas su atsidėkojimu mirusiajam. Gerasis ponas gerbė būrus, kreipėsi „Jūs“, maloniai bendravo, lietuviškai. <p><i>Šienapjūtė</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Šioje dalyje vaizduojamas energija trykštantis darbas, didelis būrų skaičius palyginamas su skruzdėlynu. Būrai šienauja, o vėliau mąsto apie išlikimą. Giltinė(dalgio metafora/palyginimas?) yra figūra, kuri nuolat tyko, neša mirtį, neaplenkia nei jauno, nei seno. <p><i>Kelionė į Karaliaučių</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalbama apie kaimo žmonių gyvenimą ir jų santykius. Kasparas yra svingingas kaimynas, pakvietęs į talką, vaišina kaimyną Plaučiūną. Tačiau pastarasis neturi saiko, savanaudiškai prisigeria ir tampa kaimo bendruomenės pajuokos objektu. <p><i>Pričkaus pasakojimas apie ponų vaišes</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Būras Pričkus išvysta tai, kas jam sunkiai įsivaizduojama – prabangią ponų puotą. Ponai godžiai kemša tai, kas paprastam lietuviui neprieinama ir net lietuvių tradicijoms svetimą maistą. Būras pastebi neištikimybę krikščioniškajam tikėjimui – nedėkojama
---	---

	<p>Dievui. Ši puota primena pragarišką gyvenimo būdą.</p> <p><i>Vestuvių epizodas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vestuvių epizodą sudaro pasiruošimas šventei ir iškilminga puota. Pirmojoje dalyje aptariamos tradicijos. Vyras privalo klumpes pakeisti tvarkingais batais, moteris turi pasirūpinti galvos apdengimu, kuris simbolizuoja jų padėtį visuomenėje. Kitoje dalyje būrų tikrąją prigimtį atskleidžia Enskio paveikslas. Jis iš pradžių stengiasi dailiai pateikti maistą, tačiau galiausiai supranta, kad estetiškumas jam svetimas, tad rankomis grubiai drasko mėsos gabalus. Moteris pirmiausia apkalba, niekina vyrus, bet galiausiai prisigeria ir pačios tampa panašios į juos. <p><i>Dočio teismas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Yra liepiama nušauti varnas, tačiau įsakymo vykdymo metu susiklosto aplinkybės, kad padegamas tvartas ir taip sudega pusė kaimo. Pirmojoje epizodo dalyje yra pasakojama apie nelaimingą incidentą, antrojoje vyksta Dočio teismas, o paskutinėje – apibendrinama situacija. <p><i>Paskutinė Pričkaus kelionė į Karaliaučių</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Visą gyvenimą Pričkus stengėsi būti sąžiningas, nuoširdus, atiduodavo darbui visą širdį. Pričkus savo ponui iš varginančios kelionės parveža tris maišus pinigų. Jis, nepaisydamas sunkių klimato sąlygų, senatvės, ligų ir pavojų, leidosi į šią kelionę. Tačiau pritrūkus vieno pinigų ponas įsako primušti pavaldinį. Stiprių smūgių neatlaikęs Pričkus miršta.
--	---

Jonas Biliūnas (XX a. pradžia, prozininkas)

- Gimė Niūronių kaime, netoli Anykščių, valstiečių šeimoje;
- Pirmasis lietuvių kūrėjas, pasiryžęs eiti profesionalaus rašytojo keliu;
- Būdamas gimnazistu tapo našlaičiu, savo lėšomis baigė Liepojos gimnaziją ir už kuklų atlygį mokė jaunesnius vaikus;
- Būdamas jaunas, susirgo džiova ir gulėdamas mirties patale, su žmonos Julijos pagalba parašė savo paskutinį, brandžiausią kūrinį: „Liūdna pasaka“;
- Lyrinis psichologinės prozos pradininkas Lietuvoje.

Novelė „Vagis“

- Jokūbas akimirksniu apsisprendžia ginti save ir savo turtą, užmuša vagį. Ne iš karto suvokia, ką padaręs. Pasakotojas supranta, kad tai ginkluotas, viskam pasirengęs nusikaltėlis, kad nebuvo kitos išeities.
- Jokūbas išveža vagies lavoną, palieka pakelėj su arkliavagio ženklais. Niekas negirdėjo ir nematė nusikaltėlio.
- Ieškodamas nusiramino žmogus pasisako kunigui, žmonai, artimesniems kaimynams. Jokūbas yra suprantamas, guodžiamas, bet ramybės neranda, klausia savęs, kad gal reikėjo valdžiai pranešti ar teismui pasiduoti.
- Biliūnas leidžia žmogui teisintis: o kam bus geriau – išveš, uždarys į kalėjimą, kuris juk nepataiso žmonių. Bet sąžinė vis vien nerami.

Novelė „Lazda“

- ❖ **Laikas:**
dabartis (sodžiaus vaizdas novelės pradžioje, baudžiava jau panaikinta), prisiminimai, kurie apima baudžios laikus (pasakotojas prisimena, kaip jo akyse buvo pažemintas tėvas, ir pats tėvas prisimena, kaip buvo sumuštas prievaizdo Dumbraucko).
- Panaikinus baudžiavą, prievaizdas Dumbrauckas netenka tarnybos ir pastogės. Tėvas apgyvendina jį seklyčioje (geriausias namų kambarys). Jis negali keršyti silpnesniam ir bejėgiui.
- Išvažiuodamas prievaizdas tėvui paliko lazda, kuria baudžios laikais taip jį sumušė, kad šis tris savaites lovoje gulėjo. Tačiau tėvas atleisdamas skriaudikui paima lazda, o į vaikų priekaištus atsako liūdna šypsena. Liūdnas nusišypsojimas reiškia ne tik gyvenimo patirtimi pagrįstą išmintį, bet ir gilų žmogiškos prigimties supratimą, kuris leidžia suvokti, jog klysti yra žmoniška.
- Šiame apsakyme J. Biliūnas giliai pavaizdavo tikro krikščionio dvasią, jo humaniškumą: greit užmiršti skriaudą, geru atsakyti į blogį, dovanoti priešams.

Novelė „Ubagas“

- ❖ **Laikas ir erdvė:**
Pavasaris, viename Lietuvos kaime, yra užuominų apie paties Biliūno gimtinę. Pasakotoją matome brolio namuose, matome jog jis serga ir grįžo į Lietuvą gydytis, tačiau jis vistiek yra pasmerktas mirti, nes serga džiova.
- Pasakotojas yra jaunas, serga nepagydoma liga, grįžo kaip našta brolio šeimai, žino kad jis bus išlaikomas.
- Pasakotojas yra psichologiškai įžvalgus: Pasakotojas iš tolo pastebi, kad artėjantis žmogus elgiasi nedrąsiai ir bailiai, kad jis klausia drebančiu balsu, jo rankos dreba atidarant vartelius, įėjęs į sodybą nežino ką daryti, pasakotojas moka skaityti ir suprasti kito žmogaus detales.
- Sabaliūnas išgyveno dramatišką metamorfozę: iš turtingiausio apylinkės žmogaus virto elgeta. Baisiausia, kad tuo elgeta pavertė jo sūnus. Jam labai gėda dėl tokio sūnaus poelgio, todėl Petras papasakoja istoriją apie rogeles. Šioje pasakoje sūnus veža tėvą rogelėmis į mišką ir palieka. O anūkui gaila ne palikto senelio, o rogelio, kad negalės savo tėvo išvežti.
- Duonos įteikimo scena - tai savotiškos mišios: pasakotojas

duodamas Sabaliūnui duonos riekę, savotiškai įteikia jam Kristaus kūną, o jį Kristus pasiaukojė už visos žmonijos nuodėmes. Ir pasakotojas nori pasiaukoti už visus vaikus, kurie paniekina savo tėvus.

Apysaka „Liūdna pasaka“

- ❖ „Liūdna pasaka“ – paskutinis, be to ir brandžiausias Jono Biliūno kūrinys.
- ❖ Berašydamas šį kūrinį autorius jau sunkiai sirgo tuberkulioze. Vėliau Jonas Biliūnas toliau pats nebegalėjo rašyti, todėl už jį rašyti pabaigė jam diktuojant jo žmona. Gydydamasis Kačerginėje J. Biliūnas sutiko Juozapotos prototipą, pagal kurį ir gimė „Liūdnos pasakos“ idėja.
- ❖ Kūrinyje kalbama apie 1863 m. sukilimą, jo įvykius bei pasekmes Lietuvai ir jos gyventojams.

Juozapotos sapnas

- Juozapota sapnuoja sodą, per jį vedantį taką, ji eina taku su kūdikiu rankose, tačiau toluoje už sodo mato Petrą, sunkiai dirbantį savo dirbtuvėse.
- Takas – gyvenimo metafora. Sodas – laimingas gyvenimas, tarsi rojus. Petras už sodo dirba nelaimingas – jam kyla grėsmė, tarsi už rojus ribų. Kūdikis, kurį Juozapota nešiojo, pasirodo negyvas: „Akytės užsimerkusios, lūpytės pamėlynavusios, veidelis kaip drobė.“

Baltarūbių siuvimo scena

- Juozapota puikiai audžia, pasirūpina savo vyru. Šioje scenoje suprantame, kad Juozapota jau susitaikiusi su likimu, jog jos Petras nebegrįš. Ji siuva baltus rūbus, nes mirusieji yra aprengiami baltais apatiniais.

Juozapota ilgai laukia vyro

- „Atsimainė, kaip atsimaino gražus jurginas, rudens šalnų nukąstas.“ Juozapota yra labai graži moteris, citatoje lyginama su jurginu, tačiau ilgas vyro laukimas ją visiškai pakeitė ir fiziškai, ir dvasiškai. Ji suglebo, niekada nebebuvo tokia linksma kokia būdavo su Petru.

Juozapota sužino apie vyro likimą

- Juozapota Petro likimą sužino iš kaimynų, jog jis buvo suimtas. Nuvykusi į miestą, Juozapota pamato savo vyrą pakartą miesto aikštėje.
- Juozapota yra sukrečiama, ji nualpsta. Dėl to, kad Petro ji laukė labai ilgai, nežinodama ar jis grįš ar ne, ir sukeltos nenumaldomos įtampos, jos protas pasimaišo.

Juozapota grįžta iš kalėjimo

- Pradžioje visi Juozapotos bendraamžiai su ja elgiasi draugiškai, ja rūpinasi: maitina, duoda kuo apsirengti, prigludžia – „<...> namų šeimininkė dėjo ryšelin ragaišio, mėsos ar varškės su sviestu ir, pašaukusi mažą dukrelę, liepė: – Lėk, nunešk tą Juozapotai.“
- Vėliau kūrinyje visi jos nemėgsta, nes jos bendraamžių jau nebėra gyvųjų tarpe, daugelis jos net neprisimena todėl Juozapota ieško prieglobsčio kitų kiemuose: „Dažniau kentė badą, stigo kuo apsivilkti. Vaikščiojo apiplėšusi, sustirusi. Ėmė nekęsti jos tie, pas kuriuos ant kampo gyveno.“, „Naujosios kartos žmonės nebe taip, kaip jų tėvai, Juozapotą mylėjo, rečiau ją atiminė.“

Jurgis Savickis (XX a. pirmosios pusės, prozininkas)

- Vadinamas moderniosios prozos kūrėju ir laikomas vienu iš lietuvių prozos atnaujintojų;
- Vienas ryškiausių kūrybos bruožų - daugiaprasmiškumas;

Novelė „Vagis“

- ❖ Laikas ir erdvė:
veiksmas vyksta žiemą ir trunka vieną parą, Lietuvos kaime, pasiturinčio žmogaus troboje.
- Žmogaus ir bendruomenės santykis:
Elgesio taisyklės nustato bendruomenė ir ji nepakenčia kas jų nesilaiko. Pagal bendruomenės dėsnius, vagis - vienareikšmiškai reiškia blogį, todėl jį reikia nužudyti. Tėvas paklūsta bendruomenės taisyklėms. jis iš esmės yra geras žmogus, bet vykdo bendruomenės užduotį. Vienintelis vaikas išdrįsta pasipriešinti bendruomenės valiai ir paleidžia vagį.
- Žmogaus dvilypumas:
 - Vaikas yra jautrus, žiaurus ir abejingas. Iš pradžių vagis jam primena kenčiantį Kristų, atrodo, kad vaikas yra jautrus kito kančiai. Bet netikėtai ima badyti šiaudu vagies nosį. Vėliau, pamatęs žiaurų tėvo elgesį, vaikas vėl pasikeičia - pasiryžta išvaduoti vagį. Labiausiai šokiruoja pabaiga - vėl pagauto vagies vaikui jau nebegaila.
 - Tėvas iš prigimties geras žmogus, tačiau vykdo visuomenės reikalavimus. Iš kalbos ir elgesio detalių suprantama, kad kankinti vagį jam yra nesmagu.
 - Vagis yra nusikaltėlis, bet visai kitoks atsiskleidžia kai vaikas jį išvaduoja, jis nušvinta dvasiškai ir pasirodo geras.

Novelė „Ad astra“

- ❖ Pavadinimo prasmė:
Pavadinimas, tai lotyniško pasakojimo dalis: „Per aspera ad astra“ - per kančias į žvaigždes. Pagrindinis veikėjas siekia žvaigždžių - gyvenimo tobulumo, bet nesupranta, kad tai pasiekama per kančias.
- ❖ Laikas ir erdvė:
XX a. pradžia, žiema ir veiksmas trunka nuo ryto iki vakaro. Veiksmas vyksta ūkininko namuose, kelyje, bažnyčioje.

Šunų pokalbio prasmė:

- Šunų pokalbis atspindi visuomenės nuostatas patekusio į nelaimę atžvilgiu. Šunys - kaip ir žmonės, tik pasityčioja ir palieka vienui vieną.

Šuns bandymo nužudyti scena:

- Dalba - pagrindinis veikėjas, kviečia šunį šokti į eketę, tačiau pats įkrenta. Dalba veidmainiauja - jis prašo, kad šuo jį ištrauktų iš eketės ir pažada nežudyti jo ir melstis. Šuo išgelbėja šeimnininką.

Dalba bažnyčioje:

- Atėjęs į bažnyčią jis pameluoja, kodėl jis sušlapęs, snaudė per pamokslus, todėl net negirdėjo Dievo žodžio.

Dalbos kelionė namo:

- Kelias namo kupinas mirties detalių: eina pro kapines, daug tamsos. Eidamas namo Dalba visai negalvoja apie dienos įvykius, pamiršta padėkoti Dievui už gyvybę.

Šuns nužudymo scena:

- Dalbai šuns skaudinimas atrodo kaip paprastas kasdienis neatliktas darbas, matome, kad šuo nebesipriešina. Šunį nuveda į pamiškę, toli nuo bendruomenės akių ir nužudo sekmadienį.

Balys Sruoga (XX a. pirma pusė)

- Gimė turtingų ūkininkų šeimoje.
- Jį suėmė gestapas (nacių policija) ir išvežė į Štuthof'o lagerį.
- Žymiausias kūrinys "Dievų miškas", dėl kurio manoma, jog Balys Sruoga galėjo laimėti nobelio premiją, jei romanas būtų išleistas prieš autoriaus mirtį.

Romanas „Dievų miškas“

Pavadinimo prasmė

- ❖ Pavadinimu nurodoma teritorija, kurioje prasidėjus Antrajam pasauliniam karui „<...>“ apsigyveno jame piliečiai, panašūs į velnius.

Struktūra

- ❖ Romaną sudaro atskiri skyreliai, kuriuos jungia bendra erdvė, laikas, pasakotojas.

Tematika

- ❖ Pasakojama apie lietuvių inteligentus, kurie pateko į fašistinę koncentracijos stovyklą - mirties lagerį. Apibūdinama jo tvarka, prižiūrėtojai ir jų pakalikai, kalbama apie kalinius, jų santykius, Aprašomi koncentracijos stovyklos buities darbai, bausmės, mityba, apranga.

II Barakinė kultūra

- Matome tragišką Vokietijos metamorfozę. Kadaise šalis garsėjusi puošnumu, skaidriu baroko stiliumi, labai greitai pasikeitė ir didžiavosi savo barakais.
- Vokietijos vaizdas tampa liūdnas, sielvartingas, net pavojingas: „Vokietija, kadaise buvusi kultūrtėgė, dvidešimtojo amžiaus viduryje virto lagertrėgė plačiausia prasme.“
- Iš teksto suprantame, kad pasakotojas išmano istoriją. Taip pat, pasakodamas pasitelkia ironiją, net baisiausius įvykius parodo, kaip visai normalius.

XVI Wacek Kozłowski

- Lagerio gyventojai yra apiplėšiami, atimami jų paskutiniai pinigai, kitaip jie bus sumušti. Wacekas Kozłowski prisistato esąs teisybės gynėjas, tačiau jis naudoja smurtą, kalba kaip diktatorius.
- Pastarasis veikėjas nužudo Kainą ir Abelį. Tai jam buvo ne darbas, o malonumas. Išorės detalės rodo jo gyvuliškumą: balsas prarėktas, pragertas; kitus lagerio gyventojus laiko vergais; jau gulinčius, bejėgius žmones jis muša su malonumu; Vokiečiai iš pradžių nenorėdavo kurti moterų, tačiau Wacekas Kozłowski „parodė pavyzdį“ pakardamas moterį, o vėliau ir patys vokiečiai pradėjo kurti moteris.
- Šis veikėjas įprasmina totalitarinę valdžią. Muša kolegas išniekinamais būdais: su lazda, akmenimis.

XII Numirėliška dalis

- Inteligentią sudarė: profesoriai, kunigai, prokurorai, advokatai. Juos vokiečiai vadino šuns uodegomis; jiems paskiria baisiausią darbą - nešti numirėlių kūnus. Taip buvo elgiama su jais, kad inteligentus būtų galima palaužti ar pažeminti. Jie buvo psichologiškai stipriausi, ir taip pat humanistai.

XXI Aplink kelmą visą dieną

- Žmogui išlikti žmogumi padeda krikščioniškų vertybių puoselėjimas. Lenkų katorgininkas lietuvių grupei padovanoja kiaušinį, kuris tampa velykų simboliu. Lageryje leidžiama švęsti velykas, o kadangi nebuvo lietuvių tarpe kunigo, leista vyriausiajam jų tarpe atlikti kunigo darbą - išdalinti plonus kiaušinio gabaliukus. Tai jis padarė drebančiomis rankomis, apsiašarojęs.
- Šios krikščioniškos šventės primena žmonėms apie Kristaus kančias ir suteikia vilties prisikelti. taip pat šios apeigos lietuviams leidžia prisiminti jog yra žmonės ir prisimena savo šeimas.

Žmogus žmogui kartais ištisia pagalbos ranką

- Pasakotojui duotas darbas išrauti kelmą, kas jam nesisėkė. Trečią

	<p>darbo dieną vadovas išvarė jį prie kito kelmo, esančio duobėje pilnoje vandens. Dar balandis, šalta, o profesorius būdamas duobėje turėjo rauti kelmą. Kapas priėjo prie pasakotojo ir pasiteiravo, koks jo darbas.</p>
<p>Alberas Kamiu (XX a. vidurio)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prancūzų rašytojas, filosofas, viena ryškiausių XX a. antrosios pusės asmenybių Europoje. • Švedijos karališkoji akademija paskyrė A. Kamiu Nobelio premiją „Už kūrybą, išryškinusią problemas, kylančias nūdienos žmonių sąmonėje.“ 	<p style="text-align: center;">Esė „Sizifo mitas“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vienas svarbiausių Albero Kamiu kūrinių. • Jis kalba apie absurdo žmogų, labai protingą, bet turintį absurdo patirties. • Kūrinyje pagrindinis veikėjas tampa žmogumi, įveikusi absurda. A. Kamiu pasirenka mitologinį graikų personažą - Sizifą. Jis buvo neigiamas veikėjas, už puikybę nubaustas dirbti beprasmišką darbą - be paliovos stumti akmenį į kalną. • A. Kamiu šį veikėją išaukština, vaizduoja kaip herojų, įveikusį savo likimą. <hr/> <p style="text-align: center;">Romanas „Svetimas“</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Veiksmas vyksta Alžyre, vasarą. ❖ 2 dalys: Gyvenimas iki žmogžudystės, teismo procesas. <p><i>I dalis</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Merso netradiciniu savo elgesiu meta iššūkį visuomenei: <ul style="list-style-type: none"> ○ Žinią apie motinos mirtį priima abejingai: „Šiandien mirė mama. O gal vakar, nežinau.“ ○ Prie motinos karsto Merso neraudoja dėl netekties, geria kavą su pienu ir rūko. • Tą lemtingą dieną Merso jautė didžiulę psichologinę įtampą, sukeltą Reimono konflikto su arabais, išgerto vyno ir kavos, surūkytų cigarečių ir begalinio karščio. Eidamas į nelaimės vietą, Merso jautė kaip nuo saulės plyšta kakta. • Arabui išsitraukus peilį, Merso sąmonėje sustiprėjo savigynos instinktas, jam atrodo, kad peilio ašmenyse atsispindėję saulės cimbola yra tarsi špaga, taikanti tiesiai į jį. Tada visas pasaulis pasikeitė: „Man pasirodė, kad prakiuro dangus ir iš jo pradėjo lyti ugnimi. Aš visas įsitempiau ir ranka mėšlungiškai sugniaužiau revolverį.“ • Merso iššauna dar keturias kulkas į arabą: „Tada iššoviau dar keturis kartus, ir kulkos nepastebimai susmigo į nejudantį kūną.“ Galime sakyti, kad jį paveikė neišlietos emocijos per motinos laidotuves, nes po motinos laidotuvių nebuvo praėjęs nė mėnuo. <p><i>II dalis</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Merso ir žurnalistai:</i> Žurnalistai su Merso elgiasi absurdiškai: šnekučiuojasi su juo draugiškai ir padėkoja už padarytą nusikaltimą, nes būtų neturėję apie ką rašyti. • <i>Prokuroro ir advokato vaidmuo rytinio posėdžio metu:</i> Teisme pradeda kalbą ne apie nusikaltimo aplinkybes, o apie Merso santykius su motina. Prokuroras kalba grėsmingu tonu, nors Merso dar nenuteistas, o advokatas tyli, negina Merso. • <i>Liudininkų apklausa:</i> Absurdiška tai, kad liudytojai tai žmonės, kurie neturėjo nieko bendro su tiriamuoju įvykiu, klausia ne apie įvykį, o apie Merso santykius su motina. Iš detalių matyti, kad ir direktorius, ir durininkas liudija jausdamiesi nepatogiai prieš Merso, bet vykdo visuomenės valią, nes patys bijo būti jos sunaikinti. <ul style="list-style-type: none"> ○ Direktorius kalba tai, ką nori girdėti prokuroras: nepravirkęs,

	<p>nežinojęs motinos amžiaus, nepasilikęs apmąstyti prie motinos kapo.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Durininkas, kaip ir direktorius, išsiduoda, kad yra priverstas meluoti. Triuškinantis įrodymas, jog Merso išdrįso gerti kavą su pienu prie motinos kapo. ● Po Merso kalbos salė nusijuokia ir niekas nežiūri į jį rimtai, kai jis nori paaiškinti savo veiksmų priežastį, todėl jis pasijaučia „svetimas“. Šioje byloje iš esmės neleista jam papasakoti savo istorijos pusės. Jo paties nuomonė teisme esantiems žmonėms buvo nesvarbi.
<p>Justinas Marcinkevičius (XX a. antrosios pusės, poetas, prozininkas)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● J. Marcinkevičiaus dramatinė trilogija: „Mindaugas“, „Mažvydas“ ir „Katedra“, buvo jo siekis atskleisti tautinio sąmoningumo formas. 	<p style="text-align: center;">Drama „Mažvydas“</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Laikas ir erdvė: Rytų Prūsijoje, praėjus 15 metų po pirmosios knygos - „Katekizmo“ - išleidimo. ❖ Mažvydo misijos Prūsijoje: <ol style="list-style-type: none"> 1. Trokšta padėti ten gyvenantiems lietuviams; 2. Tarnauti Lietuvai, gyvendamas svetimose žemėse; 3. Sutaikyti amžinai besipykstančius Lietuvos ir Prūsijos lietuvius <p><i>I dalis</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Mažvydui itin prasmingas atrodo pagonių posakis; „Šaknim - į pragarą, šakom - į dangų.“ Taip yra dėl to, nes dangus simbolizuoja gėrį, o pragaras blogį. ● Scenoje, kurioje Mažvydas ir špitolninkai dalijasi duona ir vynu, pavaizduota tarsi apeigos. Mažvydas su jais pasidalina duona ir vynu - Kristaus kūnu ir krauju. Špitolninkai atlieka išpažintį, ir taip padeda pirmą žingsnį tobulėjimo link. Ši scena primena „Dievų miško“ velykų epizodą, kuriame lietuviai pasidalina kiaušiniu, kuris tampa velykų simboliu. <p><i>II dalis</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● . <p><i>III dalis</i></p> <p>(Vilento ir Mažvydo pokalbis)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Vilentas - Mažvydo pusbrolis - išleido giesmyną. ● Mažvydas save vertina kritiškai, sako, kad per gyvenimą, nieko nepadarė: „Taip, taip - dabar tą akmenį į kalną / Stumiu, ritu, keliu... O rankos silpsta. / Paleisi - nugarmės. Ir pagalvoji: / Kuriems velniams tos pastangos...“ ● Dialogo pabaigoje Mažvydas prisiekia toliau kovoti dėl kiekvieno lietuviško žodžio, jis vėl lygina save su Sizifu, tačiau šiuo atveju jis panašesnis į Alberą Kamiu Sizifą, nes turi jėgų įveikti blogį: „O galgi / Tasai akmuo Sizifui - ne bausmė, o laimė? Ne kančia - o džiaugsmas? Gal / Be to akmenų gyvenimo nebūtų...“ <p><i>Epilogas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Epilogas primena Leonardo da Vinčio paveikslą „Paskutinė vakarienė“: „Už ilgo Mažvydo stalo prie katekizmo palinkę keletas galvų. Stalo gale - Mažvydas.“ ● Mažvydas buvo sugalvojęs mokymo metodiką: skiemenavimą, taip jis parodė, kaip išmokyti abėcėlę, skityti.

Juozas Aputis (XX a. antros pusės, prozininkas)

- Savo kūrinuose rašytojas atskleidžia sovietinės sistemos griauinančią jėgą, tradicinių vertybių naikinimą.
- Atjauta, nuoširdumas, artimų ryšių puoselėjimas laikoma svarbiausiomis vertybėmis, kurias reikia auginti negailestingame pasaulyje.

Novelė „Vakarėjant gražios dobilienos“

- ❖ Pavadinimo prasmė: Vakaras įprasmina senatvę, o dobilienas jaunystę.
- ❖ Laikas ir erdvė: Pokario sovietmečio Lietuva.
- Veikėjai:
 - Vaikas: turi išspręsti ne pagal metus sudėtingas problemas. Jis yra paliktas visiškai vienas, nors galėtų padėti dėdė, tačiau jis pasirodo kaip silpnas, palaužtas sovietinės sistemos. Šis vaikas yra nuostabus, galime lyginti su J. Savickio "Kova", matome kad jį sugrūdino vargas. Patirtį perėmė iš tėvo. Jautrus, rūpinasi tėvu: bevažiuojant viena ranka laiko vadžias, kita tėvą. Vaikas yra ambicingas, orus, jaučiasi viršesnis, nesizemina prieš okupantą: "O kur tavo tėvas? - Ar ne vis tiek?" Novelėje fiksuotas berniuko perėjimas iš vaiko į suaugusįjį.
 - Tėvas: kalbamuoju metu yra silpnas. Matome, kad yra doras, nes užaugino tokį nuostabų vaiką. Grįžta į namus laimingas, supratęs, kokį nuostabų vaiką turi.
 - Motina: bejėgė, negalinti priimti savarankiškų sprendimų, palaužta po okupacijos.
 - Toli gyvenantis brolis: gavęs pažymą, vaikas bėgo pranešti geras žinias broliui. Vaikas rūpinasi kad vyresniam broliui širdies neskaudėtų.
 - Dėdė: silpnas žmogus, nieko nepadedą, vaikas jam parodo panieką. Jis yra pripratęs tarnauti.
 - Žmogus iš sovietinės įstaigos: tipiškas okupantas. Žmogaus ir jo gyvybės nevertina. Mindo kitų viltis ir likimus. Negali susitaikyti su pralaimėjimu: Kai vaikas atneša dokumentą, jis tai priima kaip įžeidimą. Jis imituoja darbą, vaizduoja jog daug dirba, tačiau jau svajoja kaip baigs dirbti ir važiuos žvejoti.
 - Ambulatorijos seselė: pasiteirauja ar vaikas turi pinigų. Vėliau vaikas pastebi, jog seselė žiūri pro langą kaip jis nueina. Jai rūpi kitų sveikata, labai jautri tėvui ir vaikui.
 - Žilas kaimynas: šis žmogus įvestas tam, kad atskleistų žiaurias karo ir pokario pasekmes Lietuvos kaime: sutrikusi psichika, nuolat statydavo paminklus, reiškias buvo netekęs artimų žmonių, galima sieti su Juozapota.

Kelionė į ligoninę

- Vaikas privalo kuo greičiau nugabenti tėvą į miestą, į ligoninę. Vairuodamas vežimą stengiasi, kad tėvui būtų patogiu (Su viena ranka laiko vadžias, su kita tėvą, be to, važiuojant per duobes pakelia nuo vežimo kad neskaudėtų)

Vaistų laukimo epizodas (Kulminacinė scena)

- Vyksta esminis dvasinis pokytis: vaikas išgyvena virsmą, pereina iš vaikystės į suaugusiųjų pasaulį. Bažnyčios bokšto įvaizdis pasikartoja net 3 kartus, vadinasi vaikas būtent tą valandą pajunta, kaip skaudžiai bėga laikas. Tai ir yra

brandos ženklas, maži vaiko to nejaučia (kaip Šatrijos Raganoje Irutė mano jog gyvenime nėra mirties). Durys simbolizuoja perėjimą iš vaikystės į suaugusiųjų gyvenimą.

- Minimos nitys. Nitys - tai siūlai, naudojami audimo staklėse. Pats audimo procesas gali simbolizuoti gyvenimą (kiek reikia praeiti kelių, daug pastangų). Siūlus galima sieti ir su gyvenimo trukme, tą idėją įprasmino graikų mitologija. Manoma, jog buvo trys deivės, kurių rankose buvo gyvųjų ir likimas.